

30 let Česka v OECD

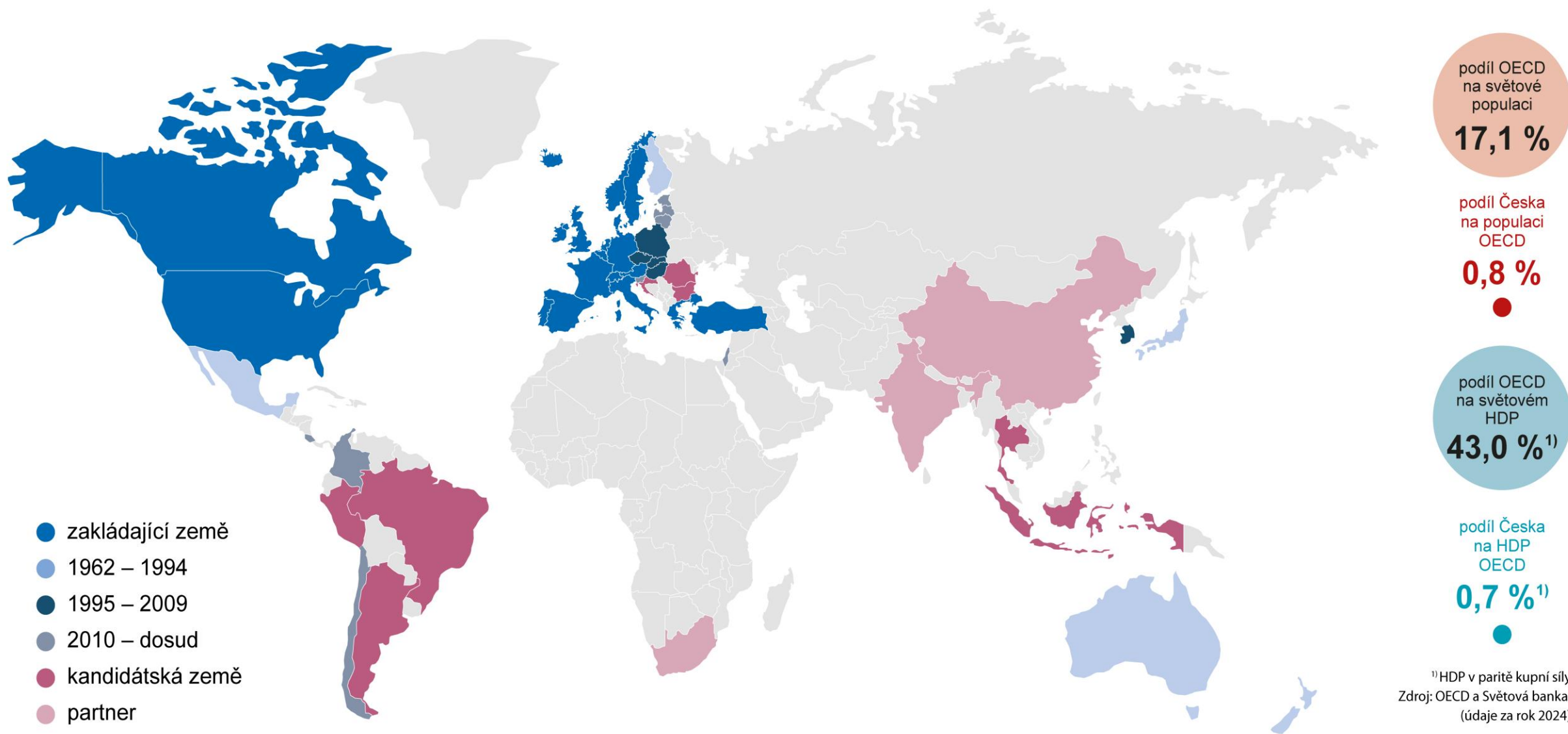
Marek Rojíček

předseda ČSÚ

Tisková konference

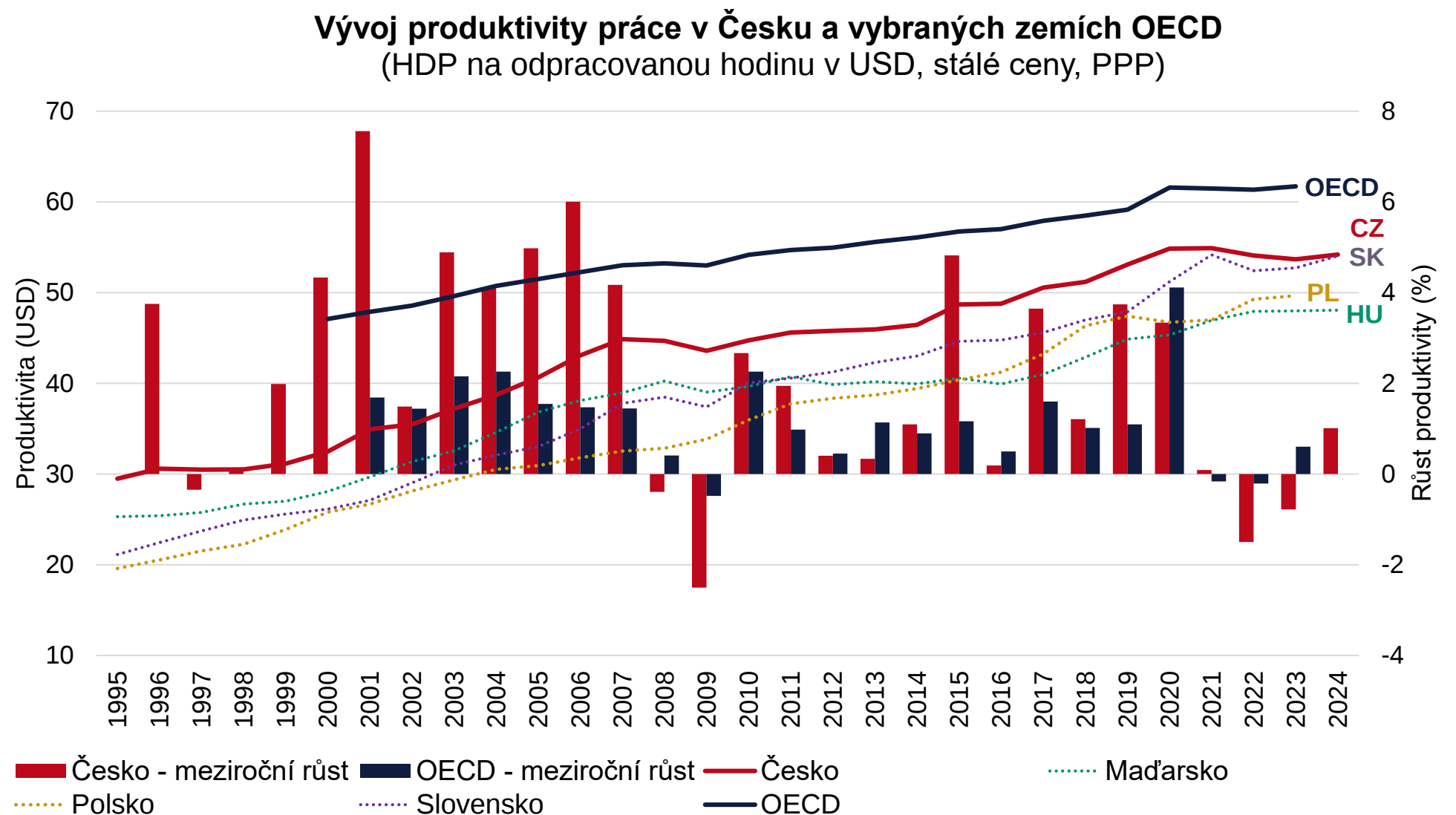
27. listopadu 2025, Praha

Organizace OECD, pozice Česka a role ČSÚ

Vývoj produktivity práce v Česku

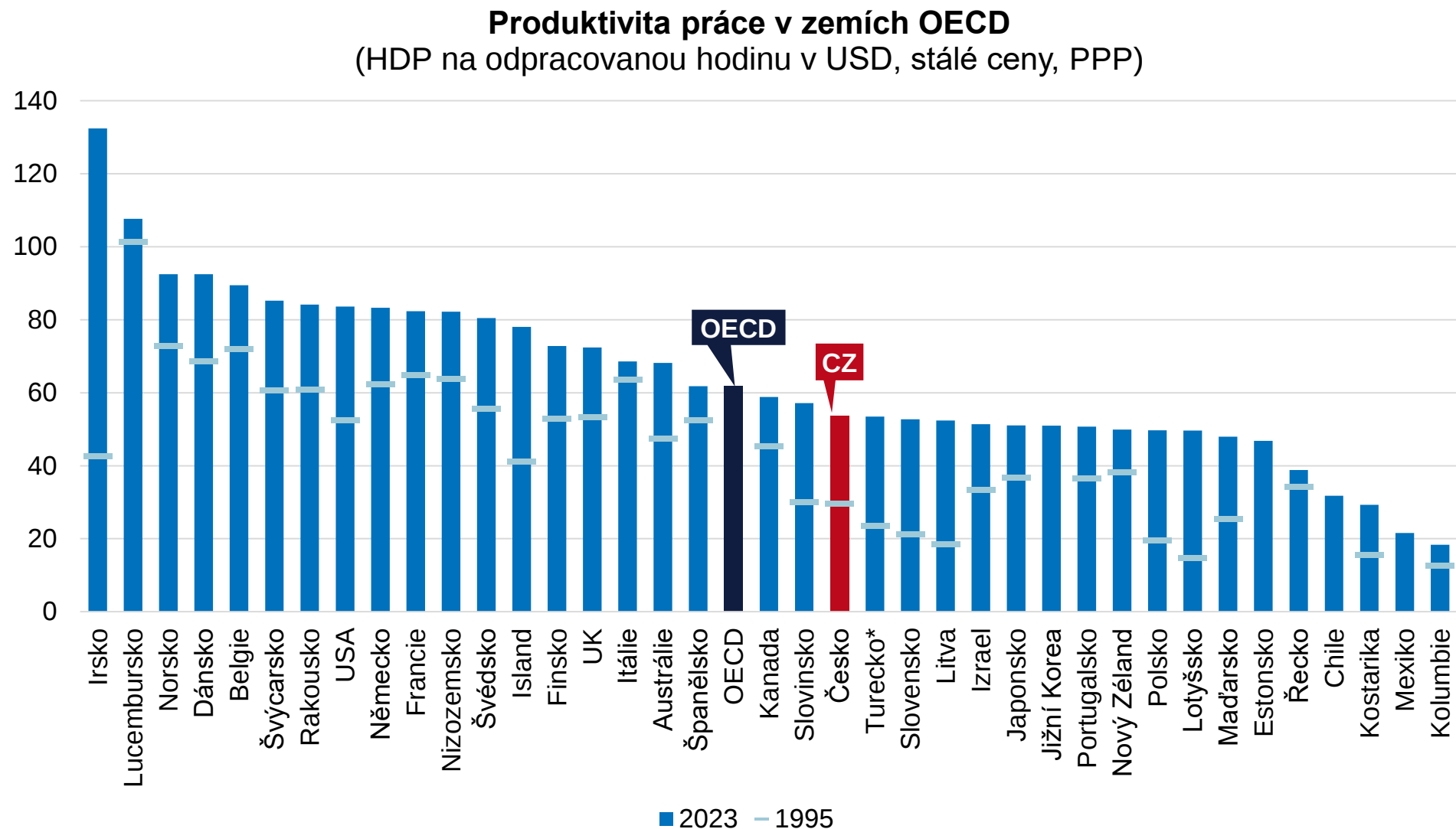
- Česko při vstupu do OECD ekonomicky předčilo ostatní země, které v té době do OECD vstupovaly. Nejvyšší tempo v rámci období od roku 1995 měla produktivita práce v Česku v nultých letech.
- V posledních letech Česko patřilo do skupiny zemí s nízkým růstem produktivity. Mezera v produktivitě mezi Českem a OECD se rozšiřovala.

Zdroj: OECD

Produktivita práce v OECD

- Z hlediska reálné produktivity je Česko aktuálně mírně pod průměrem OECD. Posun vzhůru byl výrazný. Česko v produktivitě předběhlo několik původních členů OECD.
- I kvůli slabšímu růstu po roce 2010 nebyl nárůst produktivity v Česku tak velký jako ve zbytku střední a východní Evropy.

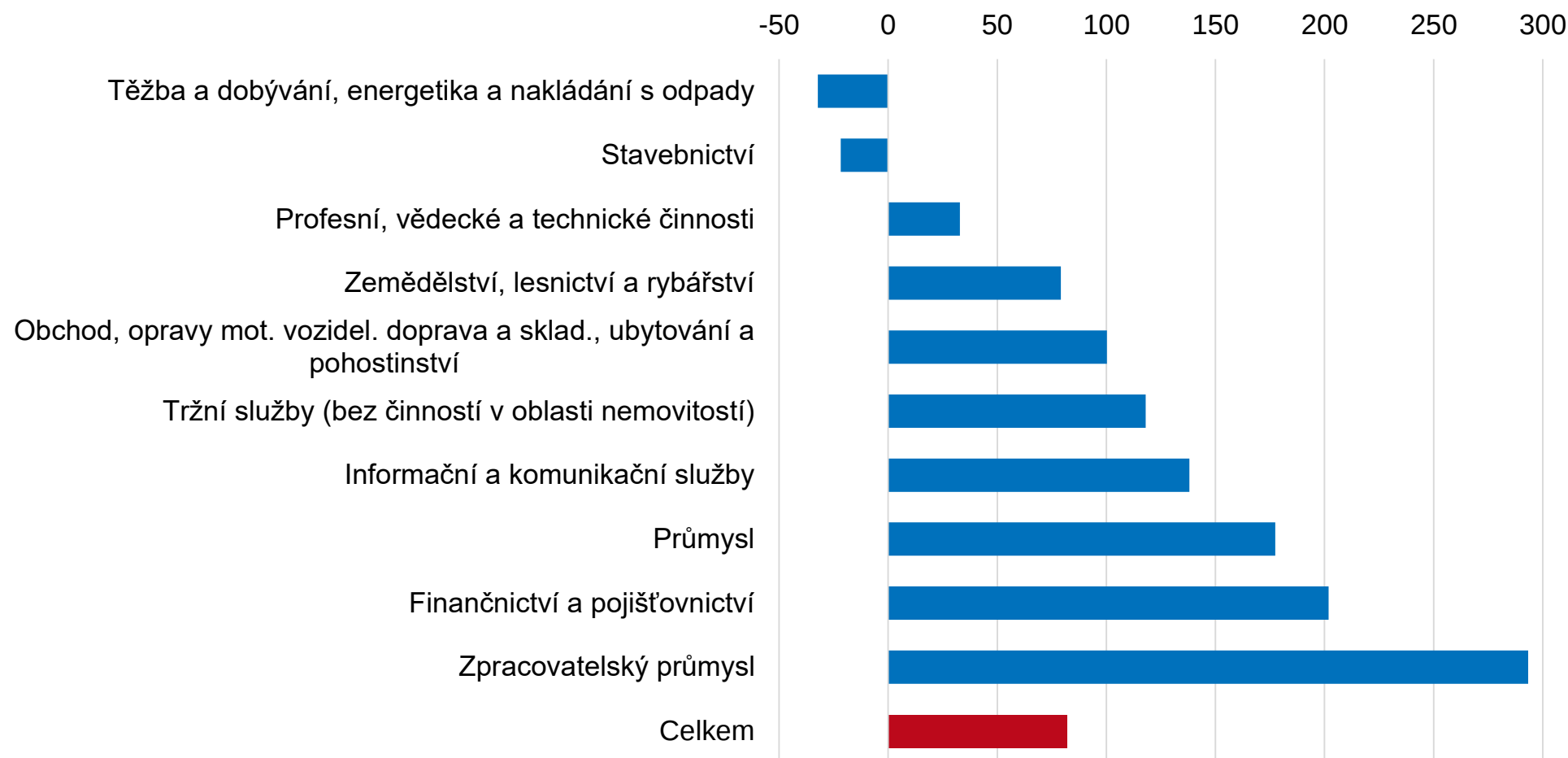

*Údaj z roku 2021, Zdroj: OECD

Struktura vývoje produktivity práce

- Největší nárůst produktivity od roku 1995 v Česku i dalších zemích střední a východní Evropy zaznamenal zpracovatelský průmysl.
- Po roce 2010 ale více posilovala produktivita ve službách. Z nich vynikalo peněžnictví a pojišťovnictví, ale rovněž informační a komunikační činnosti.

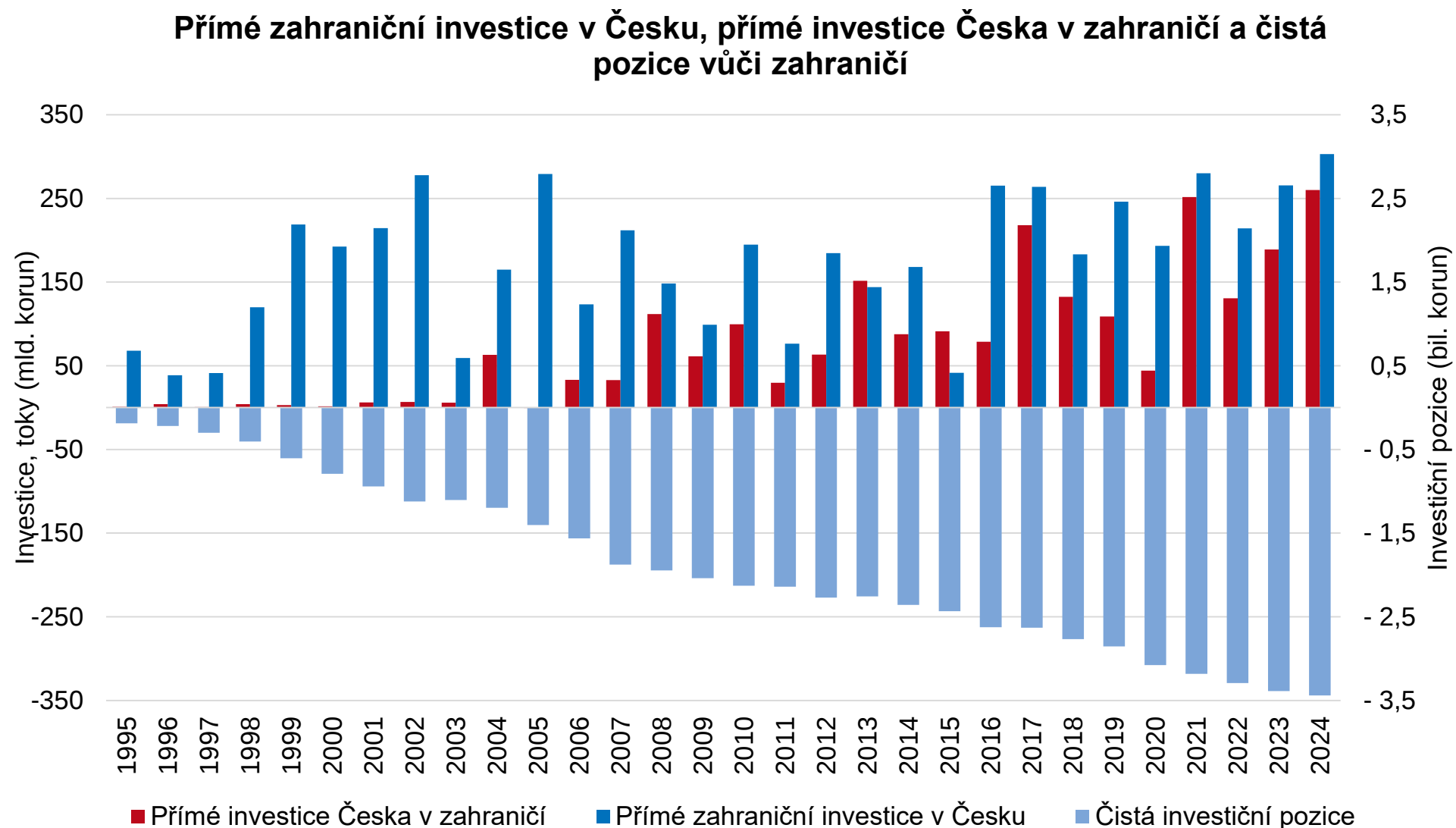
Změna produktivity práce ve vybraných odvětvích české ekonomiky mezi lety 1995 a 2023 (stálé ceny, v %)

Zdroj: OECD

Přímé zahraniční investice

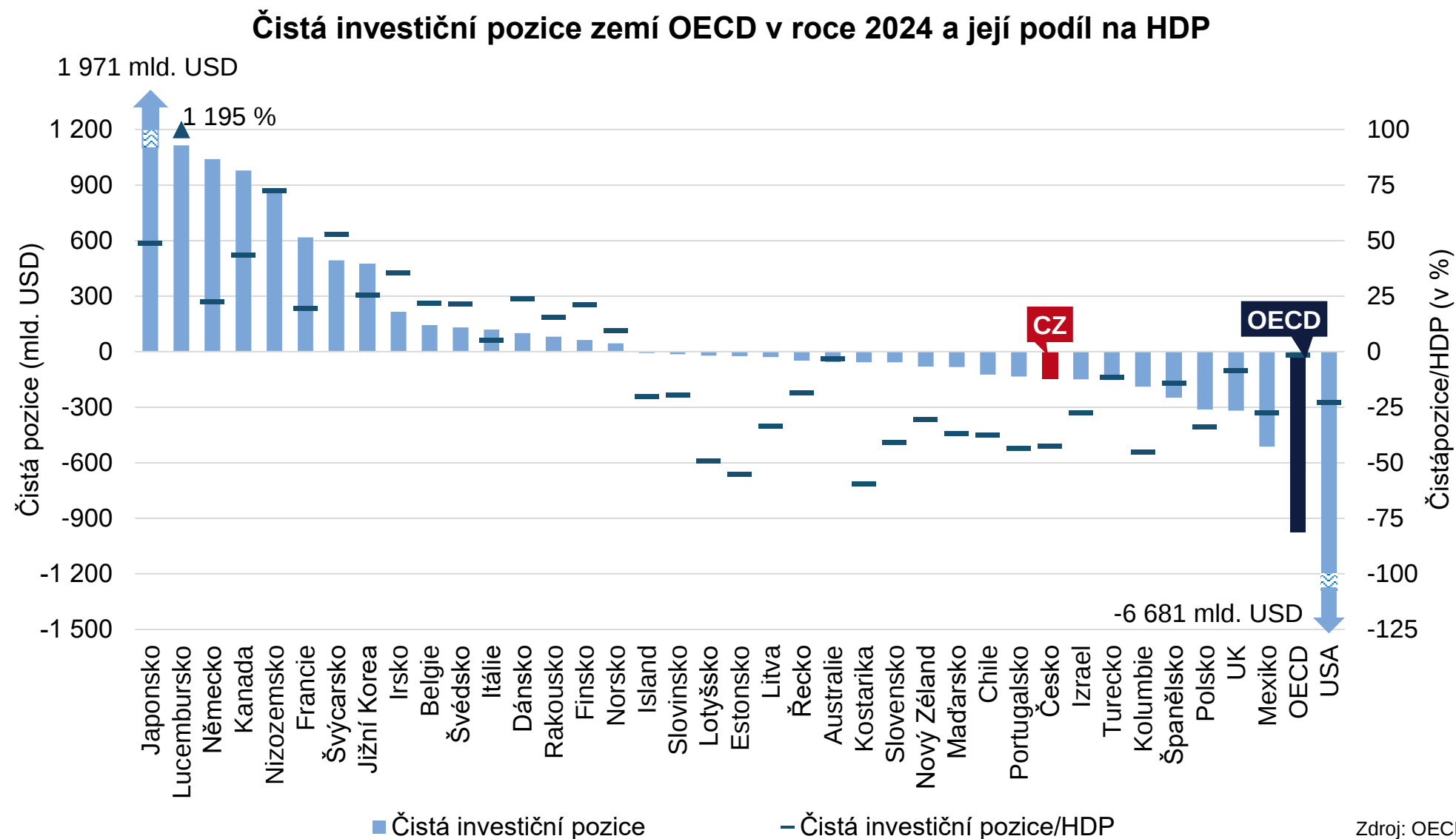
- Zahraniční investice do Česka začaly výrazněji přicházet na přelomu tisíciletí. Naopak aktivita domácích investorů v zahraničí se rozvíjela až po vstupu do EU.
- Země OECD tvoří 95 % ze všech zahraničních investorů v Česku. Nejtěsnější vazby máme s Evropou.
- Rozvíjely se především investice ve zpracovatelském průmyslu.

Zdroj: ARAD ČNB

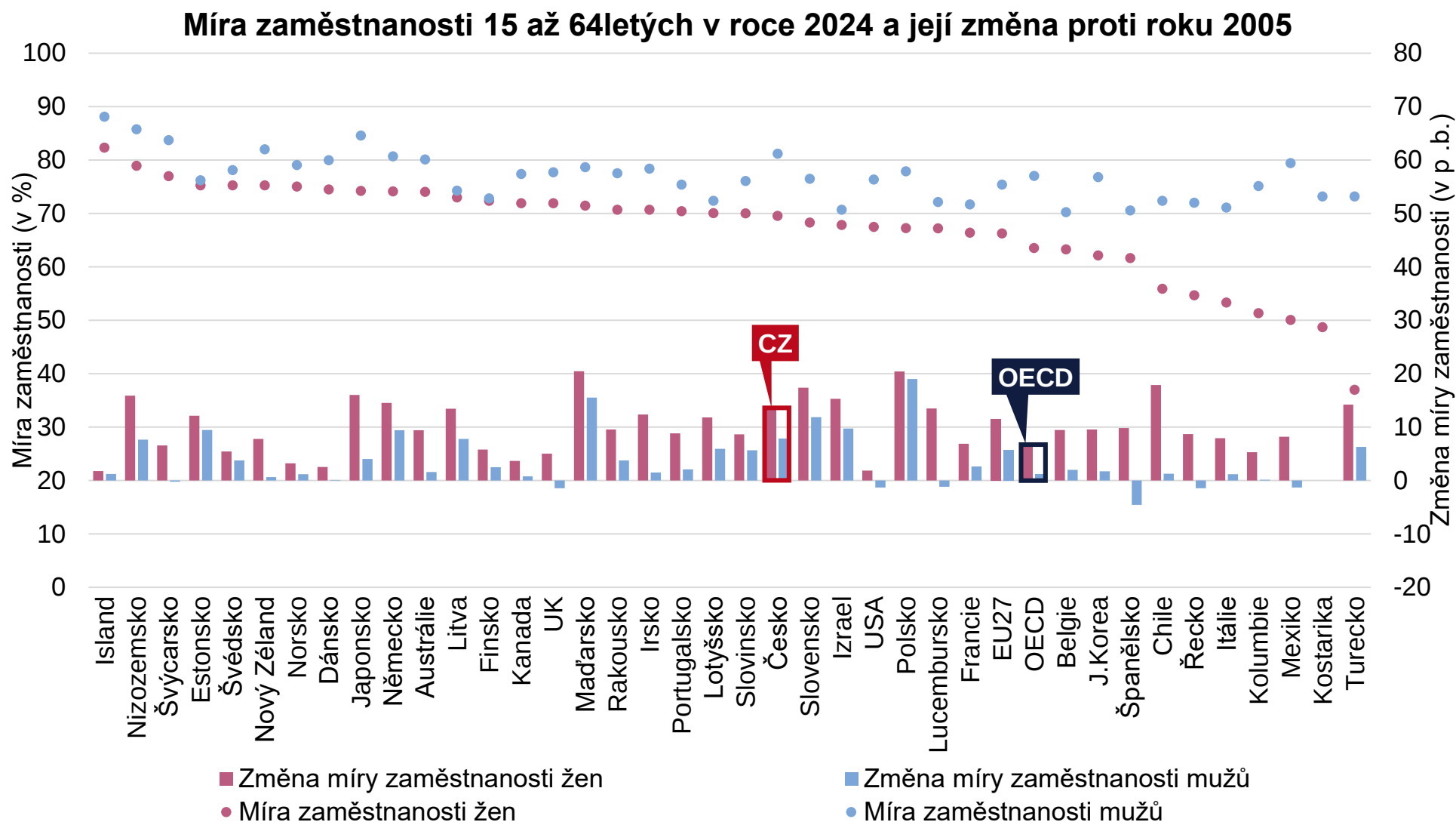
Investiční pozice

- Postupnou akumulací investic došlo k vytvoření výrazně negativní investiční pozice Česka vůči zahraničí.
- Zahraniční investice jsou spojeny také s odlivem zisků. Podíl odcházejících zisků na HDP řadí Česko do nadprůměru v rámci střední Evropy.

Míra zaměstnanosti

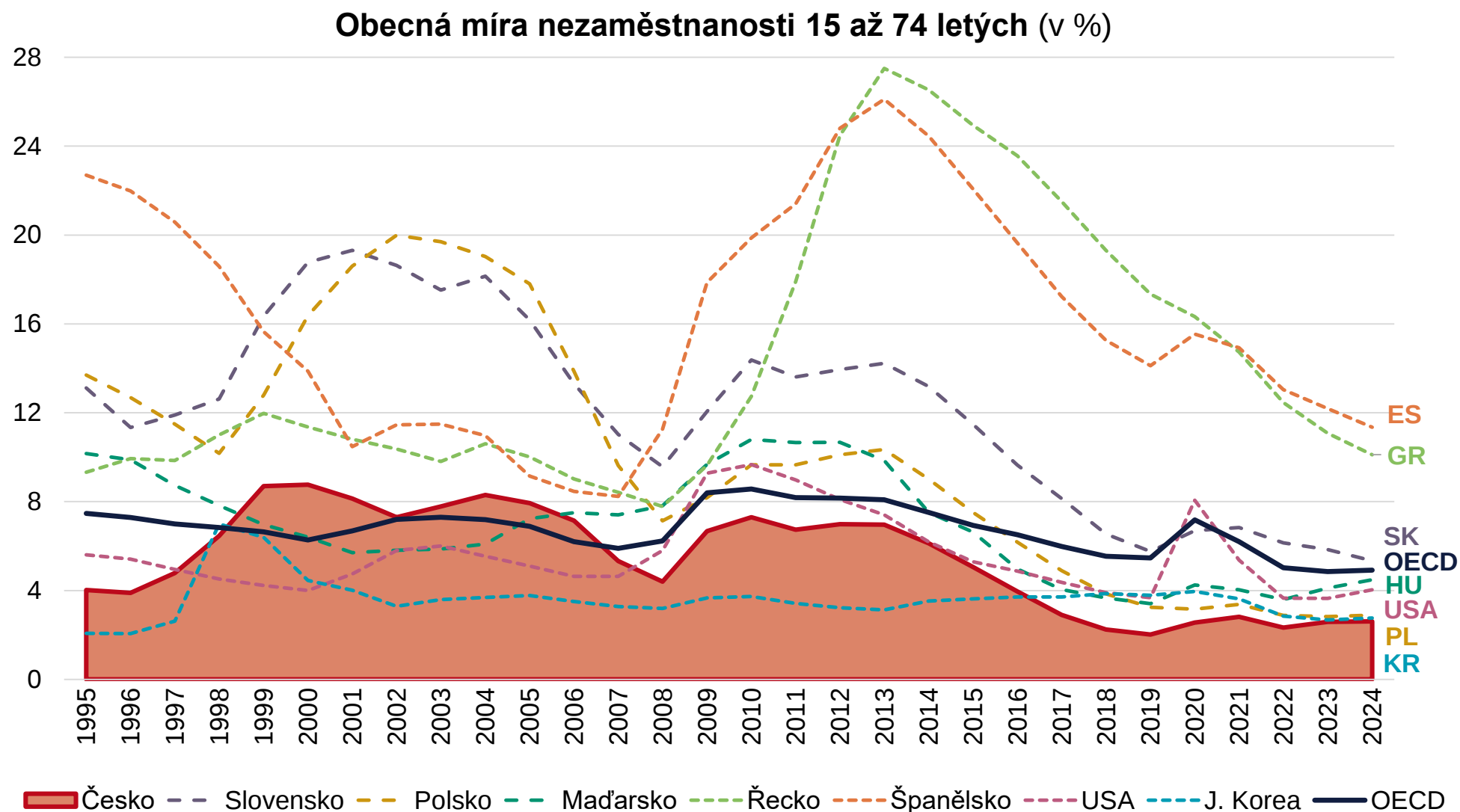
- Míra zaměstnanosti (MZ) v Česku roste hlavně zásluhou vývoje po roce 2010. Projevuje se efekt hospodářského růstu, imigrace mladých, vyšší aktivity žen i posunu důchodového věku.
- MZ mužů v Česku patří mezi státy OECD dlouhodobě k nejvyšším, avšak MZ žen dosahuje jen průměrných hodnot.
- Rozdíly v MZ mezi pohlavími tak patří v Česku v rámci evropských členů OECD k nejvyšším.

Zdroj: OECD

Obecná míra nezaměstnanosti

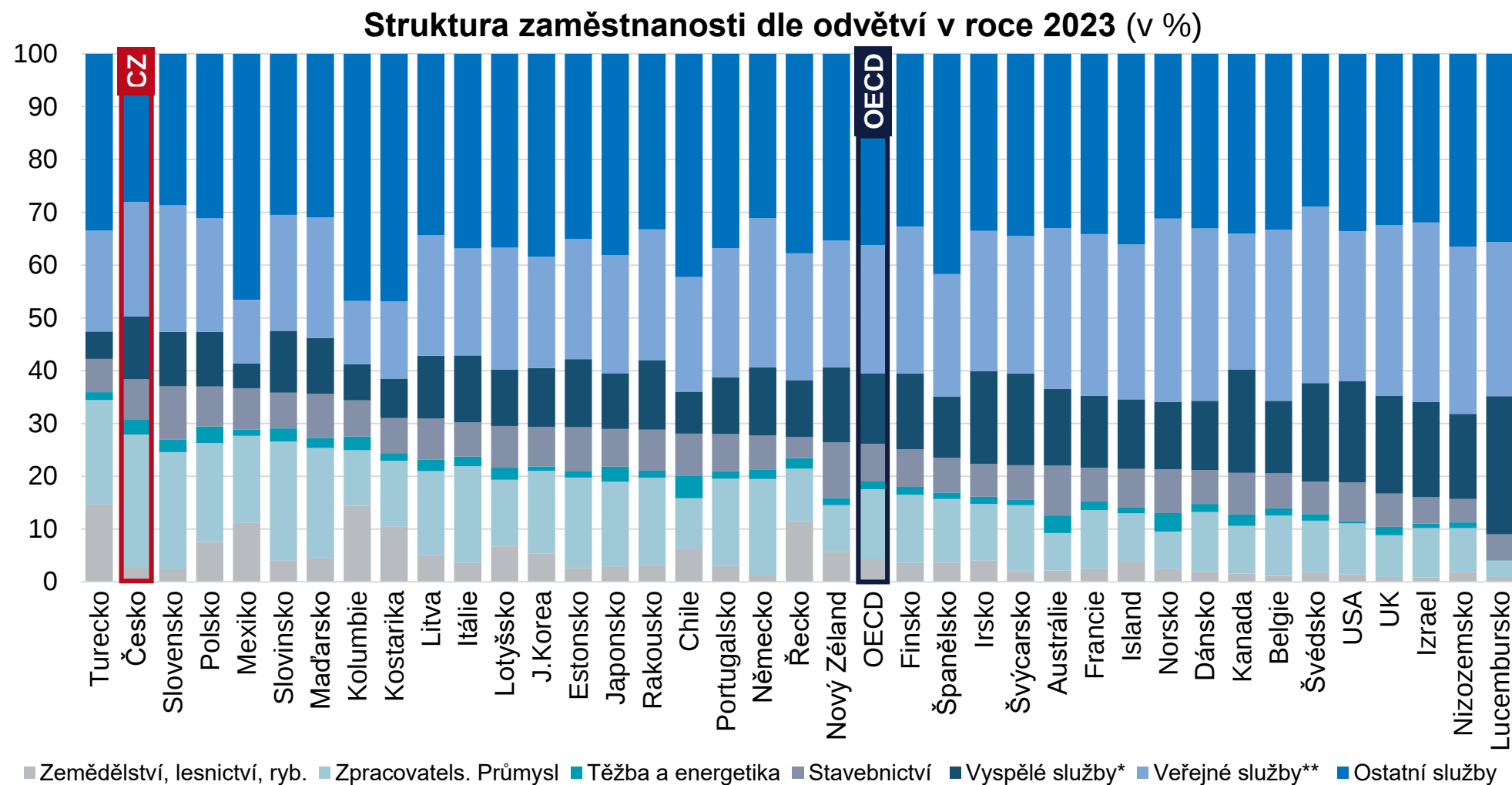
- Nezaměstnanost v Česku patří v posledních devíti letech v rámci OECD trvale k nejnižším. To souvisí i s odchodem silných poválečných ročníků z trhu práce.
- Rozdíly v nezaměstnanosti mezi OECD a EU i státy OECD se v posledních deseti letech snižují.
- Česko aktuálně netrápí ani dlouhodobá nezaměstnanost, avšak regionální rozdíly nezaměstnanosti jsou významné.

Zdroj: OECD

Skladba zaměstnanosti

- Podíl průmyslu na celkové zaměstnanosti v Česku patří mezi státy OECD dlouhodobě k nejvyšším.
- V rámci tuzemského průmyslu jsou silně zastoupeny obory se střední a mírně vyšší technologickou náročností
- Váha nejvyspělejších služeb je v Česku nižší a nerostla tak výrazně jako v OECD

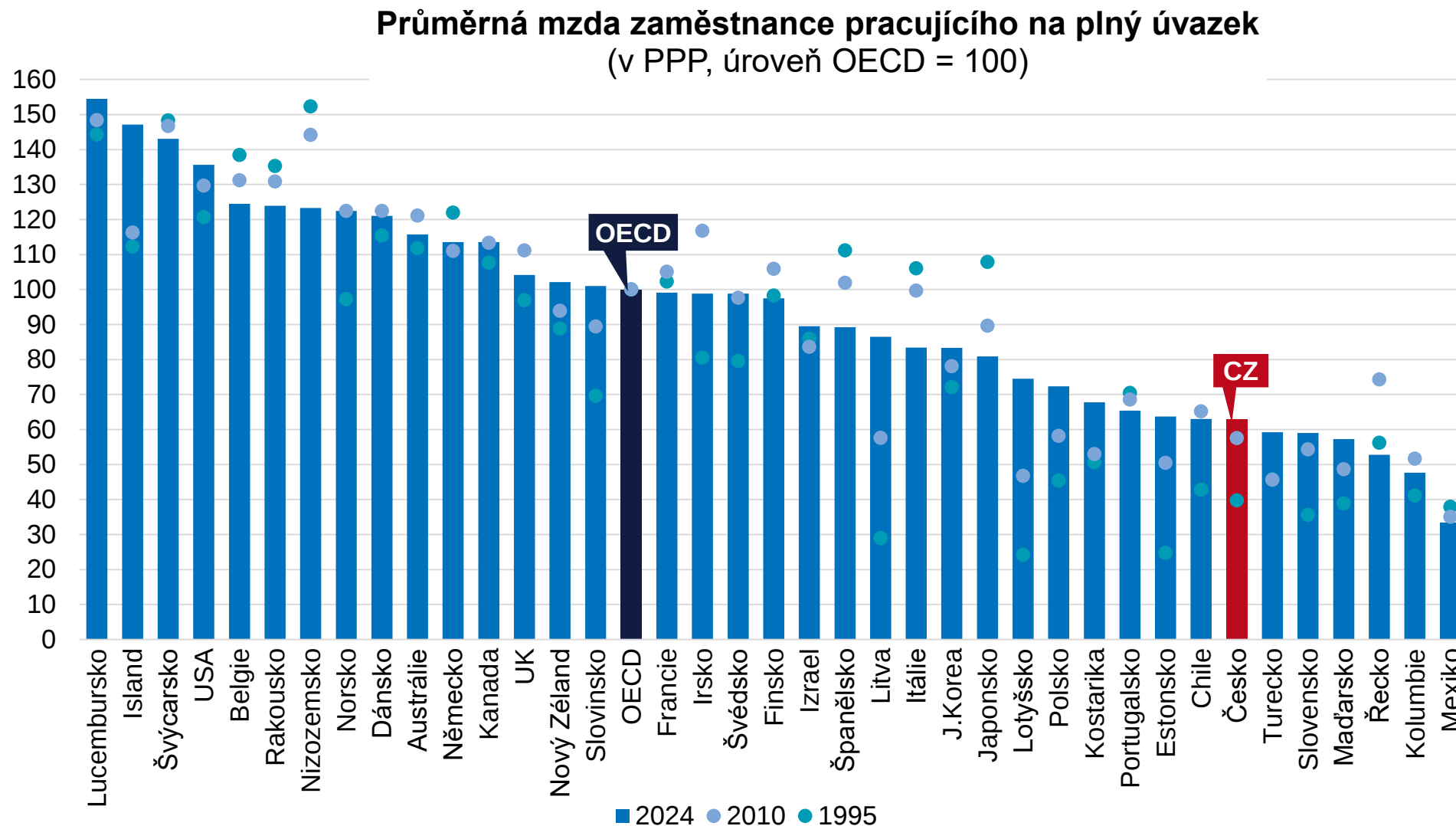
*Zahrnují odvětví: Informační a komunikační činnosti, Peněžnictví a pojišťovnictví, Profesní, vědecké a technické činnosti

**Zahrnují odvětví: Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení, Vzdělávání, Zdravotní a sociální péče

Zdroj: OECD

Mzdy

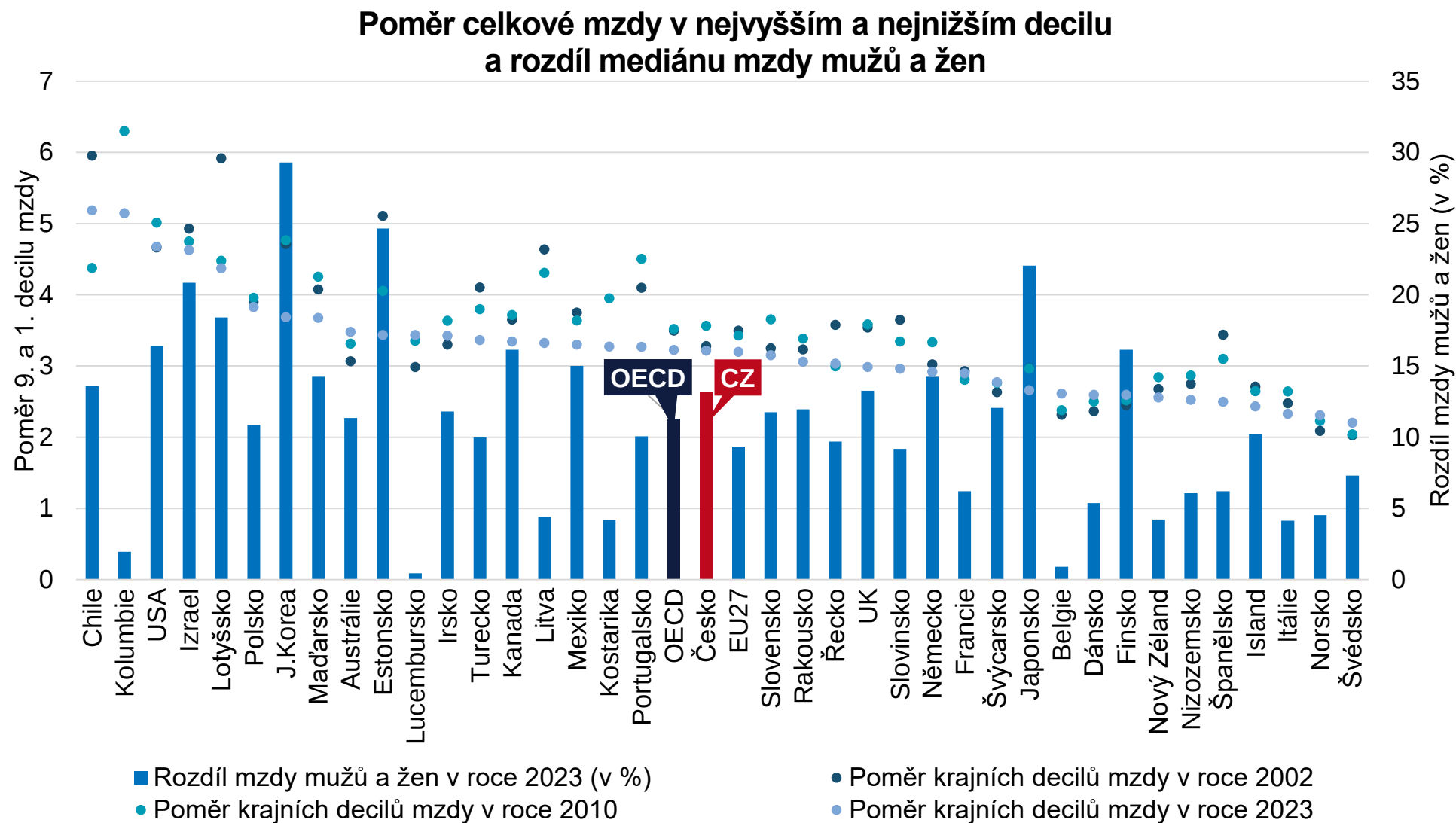
- Konvergence kupní síly průměrné mzdy v Česku k úrovni v OECD probíhá nerovnoměrně. Nejvíce byla patrná v období 2000–2007 a 2014–2019.
- Po roce 2019 se pozice Česka zhoršuje, vlivem vysoké inflace a méně příznivého vývoje produktivity práce.
- Kupní síla mezd v Polsku i pobaltských státech v posledních letech vystoupala mírně nad úroveň Česka.

Zdroj: OECD

Mzdové rozdíly

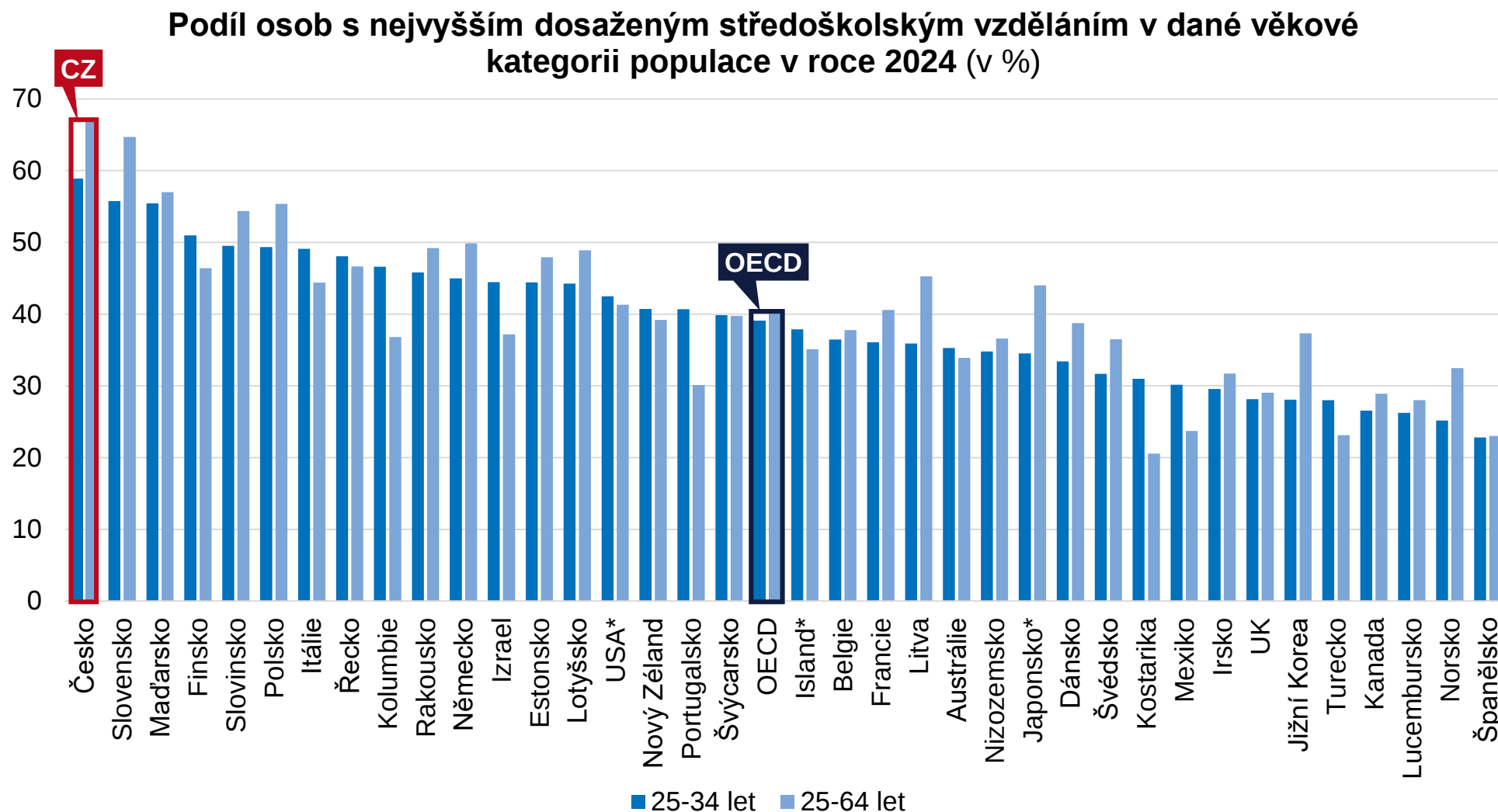
- Decilový poměr mezd v Česku až do roku 2010 plynule narůstal.
- V roce 2023 byly tyto mzdové rozdíly v Česku podobné jako v EU i OECD.
- Podíl nízkovýdělečných zaměstnanců je v Česku proti EU i OECD skoro o třetinu vyšší.
- I přes mírné sbližování v posledních letech jsou rozdíly mezi mediánem mezd mužů a žen v Česku stále nadprůměrné.

Zdroj: OECD

Vzdělávání – středoškolské

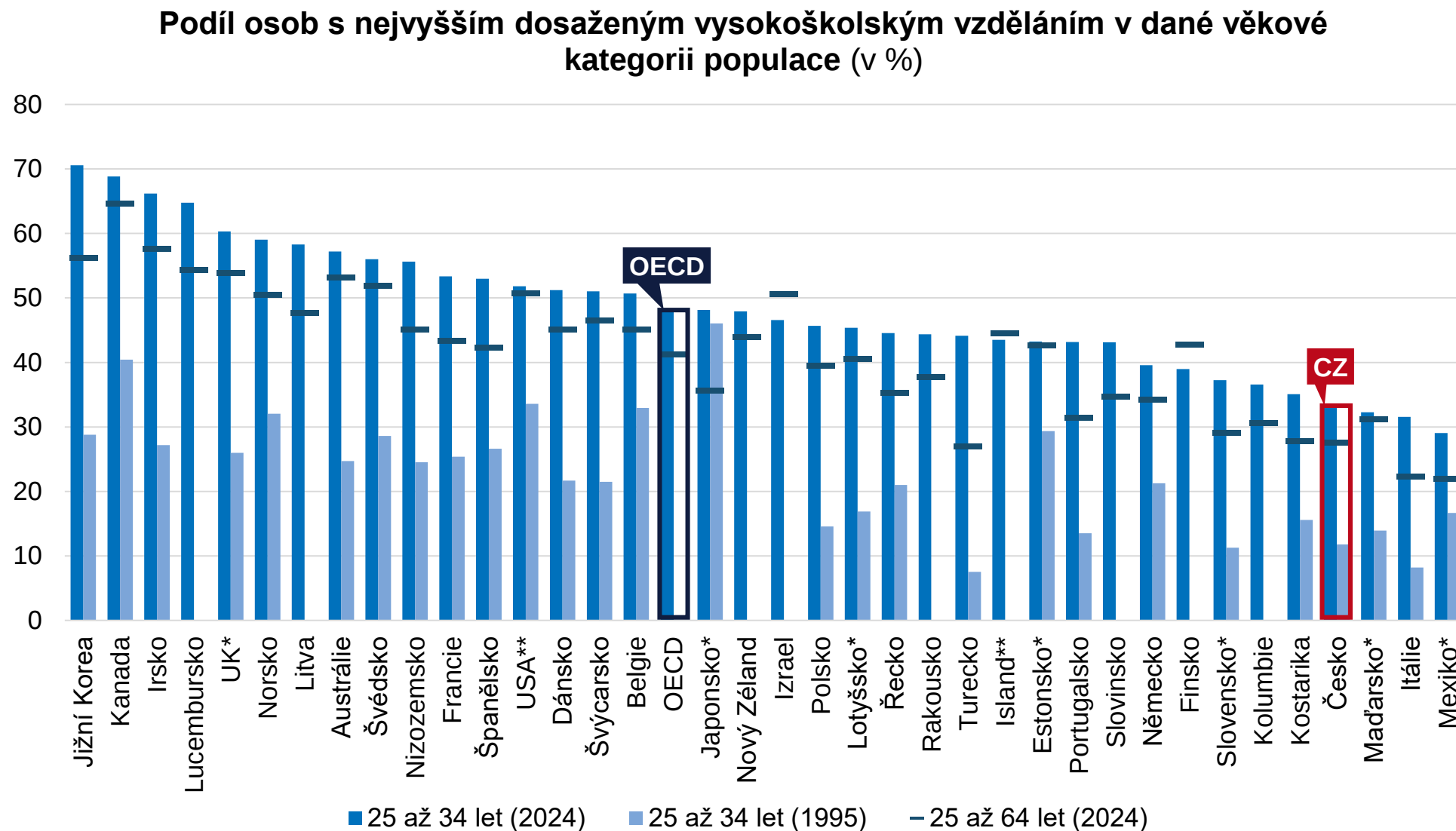
- Specifikum Česka v oblasti vzdělávání je mimořádně vysoký podíl osob s nejvyšším dokončeným středoškolským vzděláním.
- Jde o výsledek tradice učňovského a odborného školství.
- Nastavení systému ale ztěžuje další studium na vysokých školách i změnu vzdělávací dráhy.

*údaje z roku 2023, Zdroj: OECD

Vzdělávání – vysokoškolské

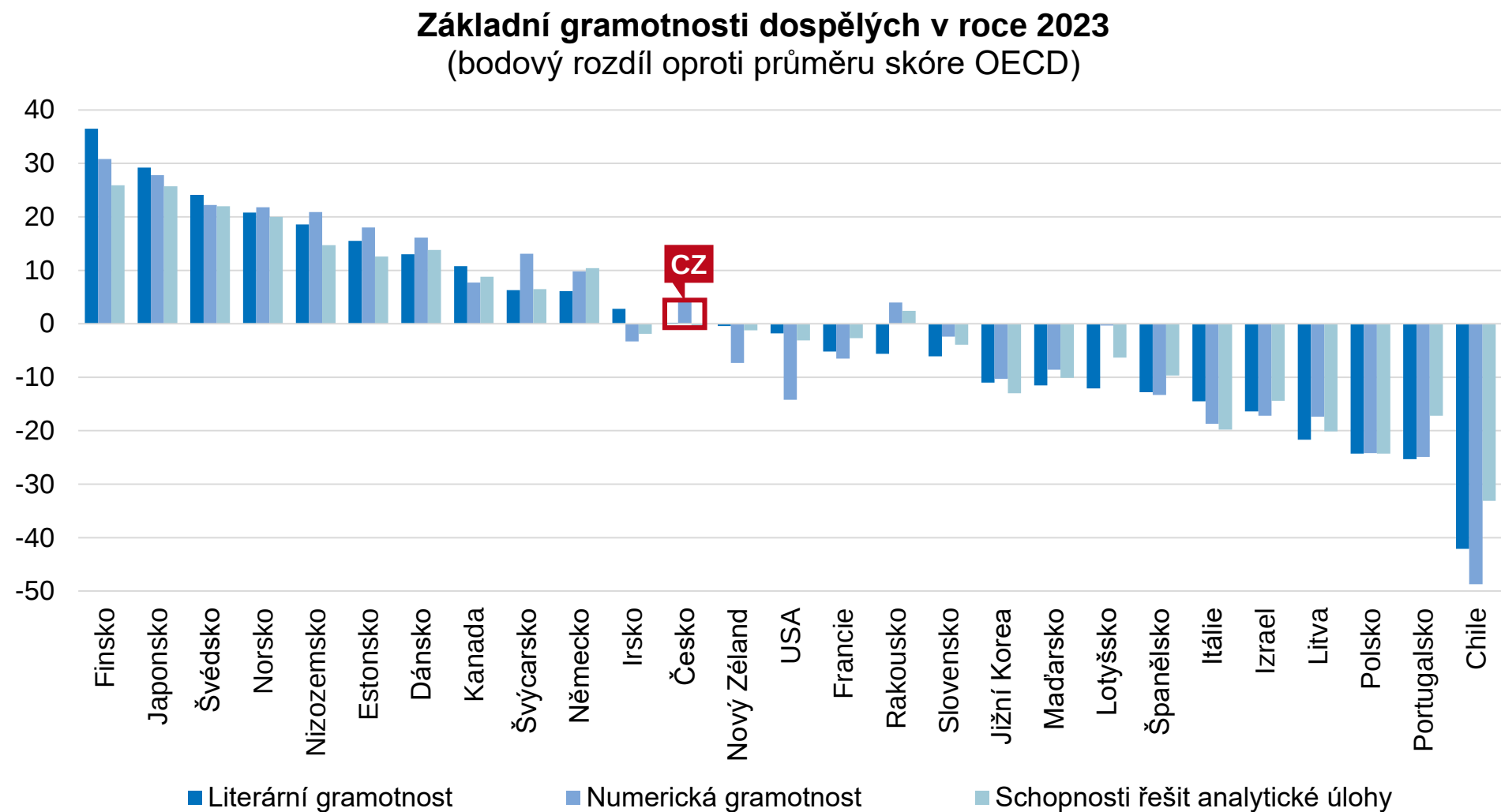
- Podíl mladých lidí s vysokoškolským vzděláním v Česku se za posledních 30 let výrazně zvýšil. Zůstává ale jeden z nejnižších v OECD.
- Oproti zemím OECD Česko méně využívá „zkrácených terciálních programů“, jako jsou VOŠ nebo profesně zaměřené bakalářské obory.

*údaje z roku 1998, **údaje z roku 2023, Zdroj: OECD

Schopnosti dospělých

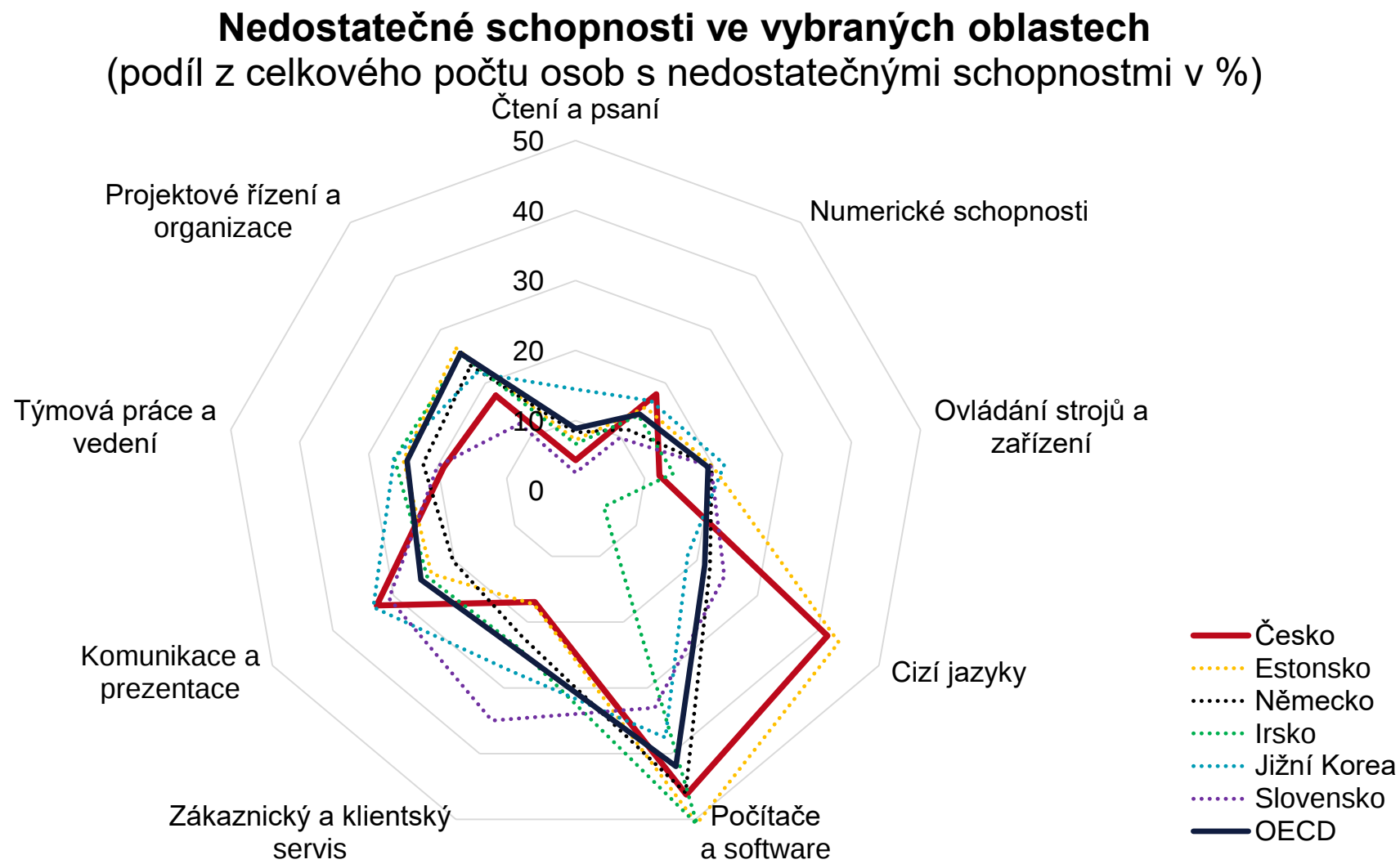
- Testy schopností dospělých z roku 2023 ukázaly, že se výsledky Česka pohybují blízko průměru OECD.
- Nejlepší schopnosti mají dospělí v Česku v oblasti numerické gramotnosti.
- Podobně jako v jiných aspektech vzdělávání výrazně záleží na rodinném prostředí respondentů.

Zdroj: Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World? - © OECD 2024
Výsledky uvedeny jen za země, které se výzkumu zúčastnily.

Nedostatky v kvalifikaci pracovníků

- Čeští pracovníci mají ve srovnání s ostatními zeměmi OECD velmi malý problém s nízkým vzděláním.
- Častější je výskyt nesouladu vystudovaného oboru a pracovní pozice.
- Všeobecným problémem je v současnosti nedostatek schopností práce s počítači, Češi cítí také nedostatky jazykových znalostí.

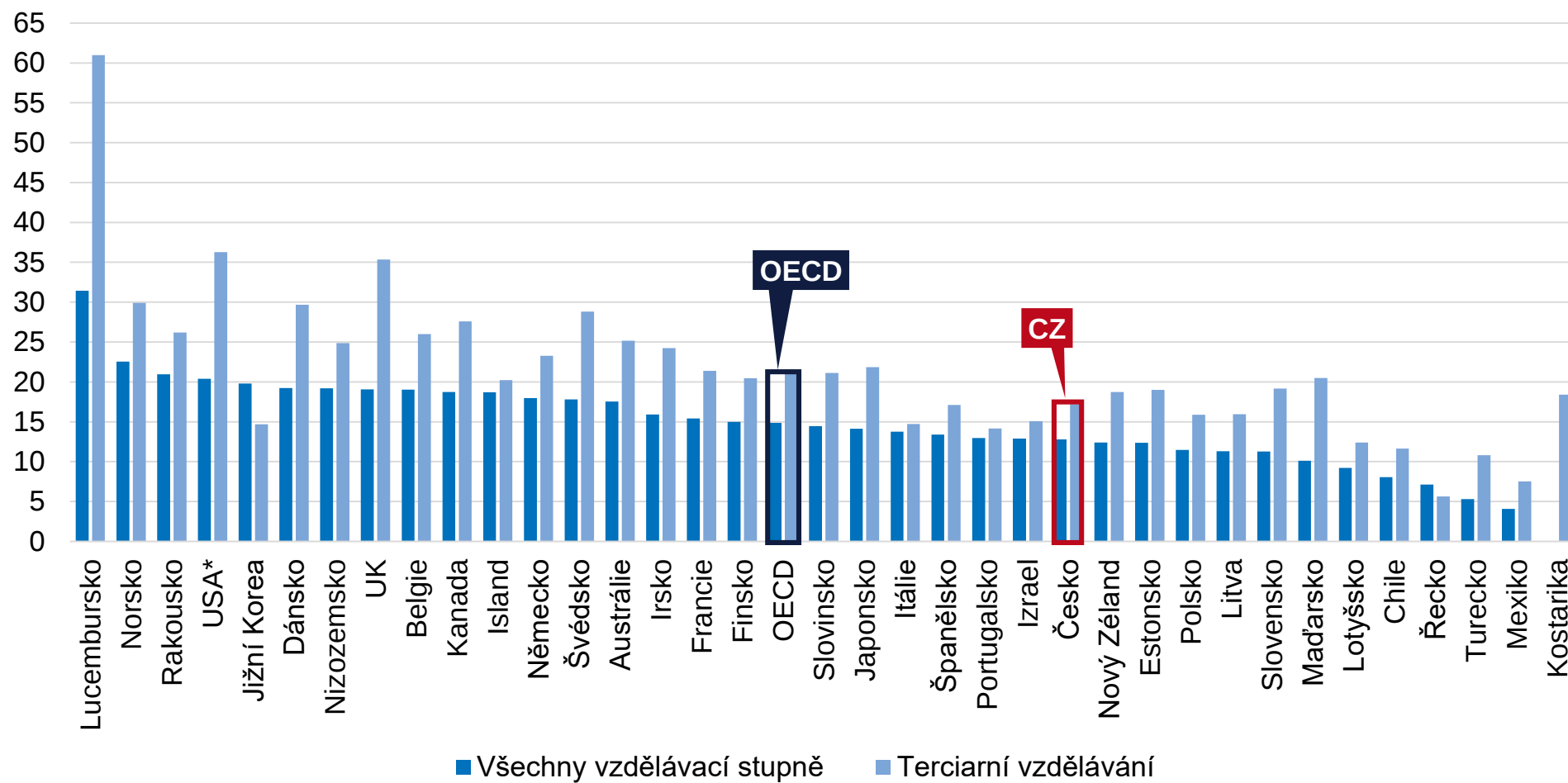

Zdroj: Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World? - © OECD 2024

Výdaje na vzdělávání

- Výdaje na vzdělávání v Česku dosahují přes 4 % HDP. To je pod průměrem OECD.
- Oproti průměru OECD mají v Česku větší roli ve výdajích na vzdělávání veřejné zdroje.
- Podobně jako ve většině ostatních zemí OECD nedosahují výdělky učitelů v Česku úrovně výdělků jiných vysokoškolsky vzdělaných pracovníků.

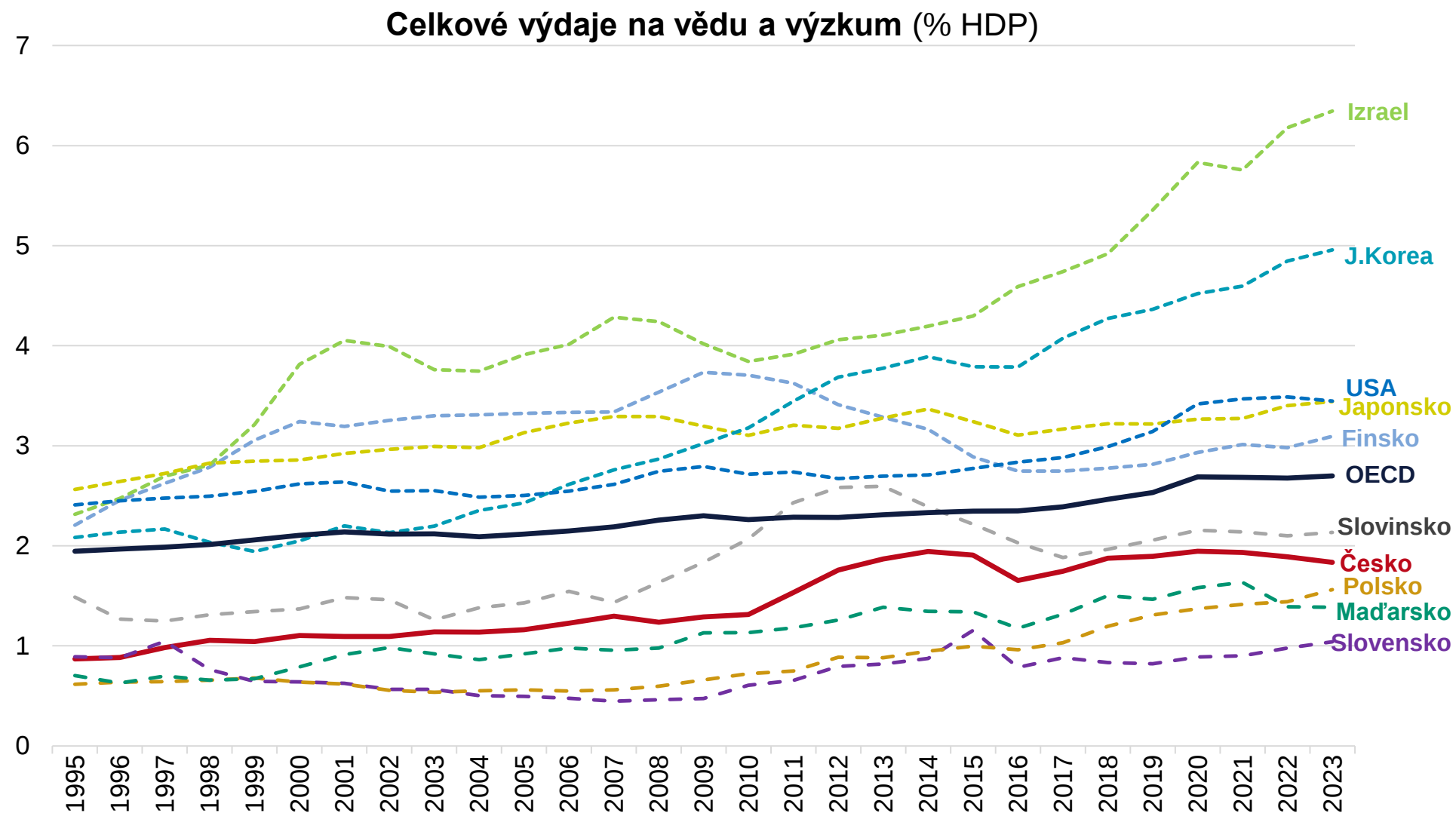
Výdaje na vzdělávací instituce přepočtené na jednoho studenta v roce 2022
(tisíce USD, přepočtené v PPP)

*Údaj z roku 2021, Zdroj: OECD

Celkové výdaje na vědu a výzkum

- Nejvyšší růst výdajů na VaV v Česku nastal v první polovině minulé dekády, zejména díky veřejným zdrojům ze zahraničí.
- Od nástupu pandemie podíl výdajů na VaV již v Česku neroste, především vlivem vysoké inflace a jiných rozpočtových priorit.
- V podílu výdajů Česko za OECD i EU dlouhodobě zaostává, oproti zemím V4 si ale vede relativně dobře.

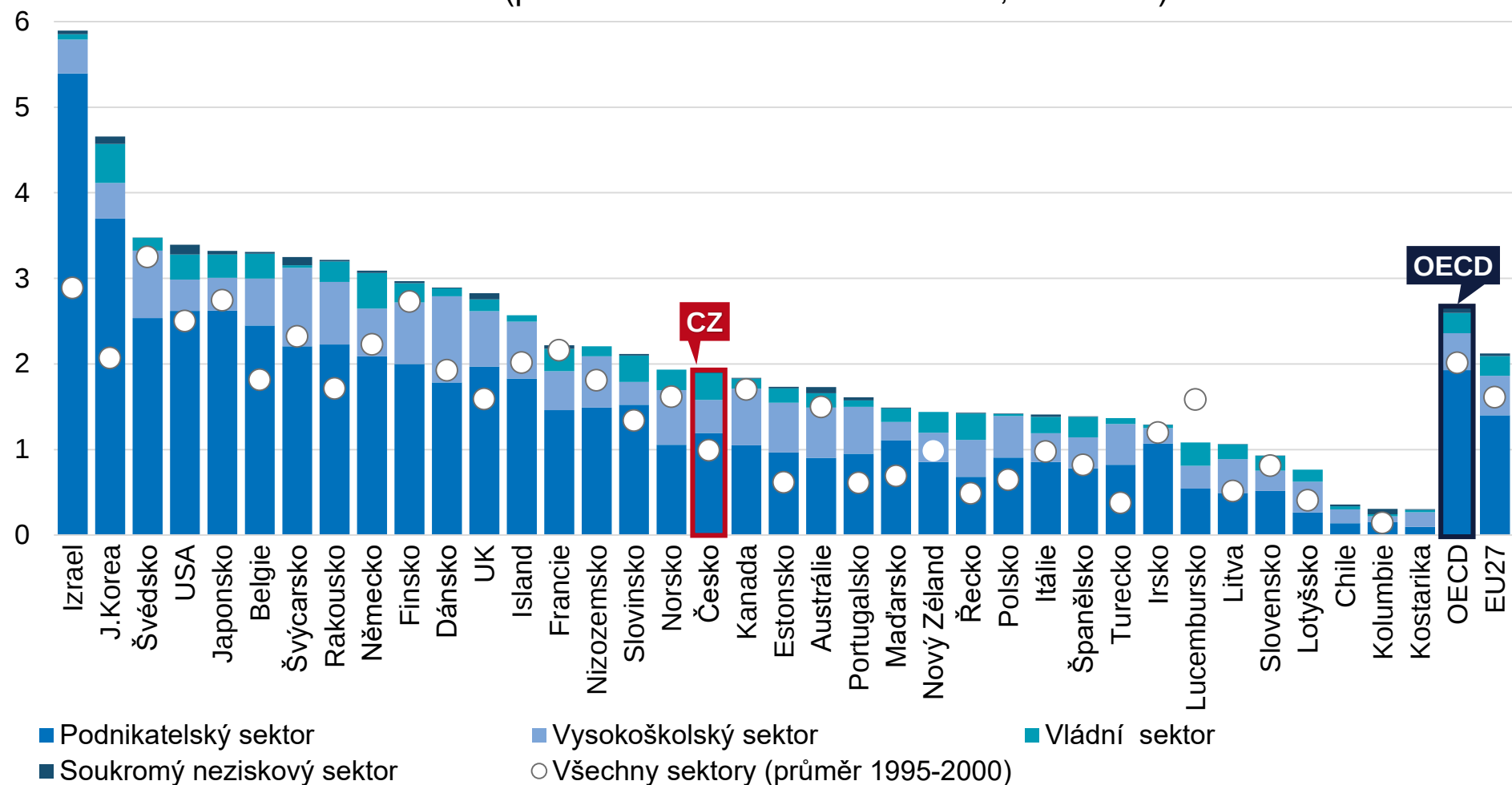

Zdroj: OECD

Výdaje na vědu a výzkum – sektory

- Velké rozdíly mezi členy OECD v intenzitě výdajů na VaV jsou dány podnikovým sektorem.
- V Česku i ve většině chudších evropských států je podíl výdajů na VaV v podnicích stále podprůměrný.
- To souvisí i s relativně nízkou veřejnou podporou podniků pomocí přímého financování jejich výdajů na VaV či nepřímými nástroji, zejména daňovou podporou.

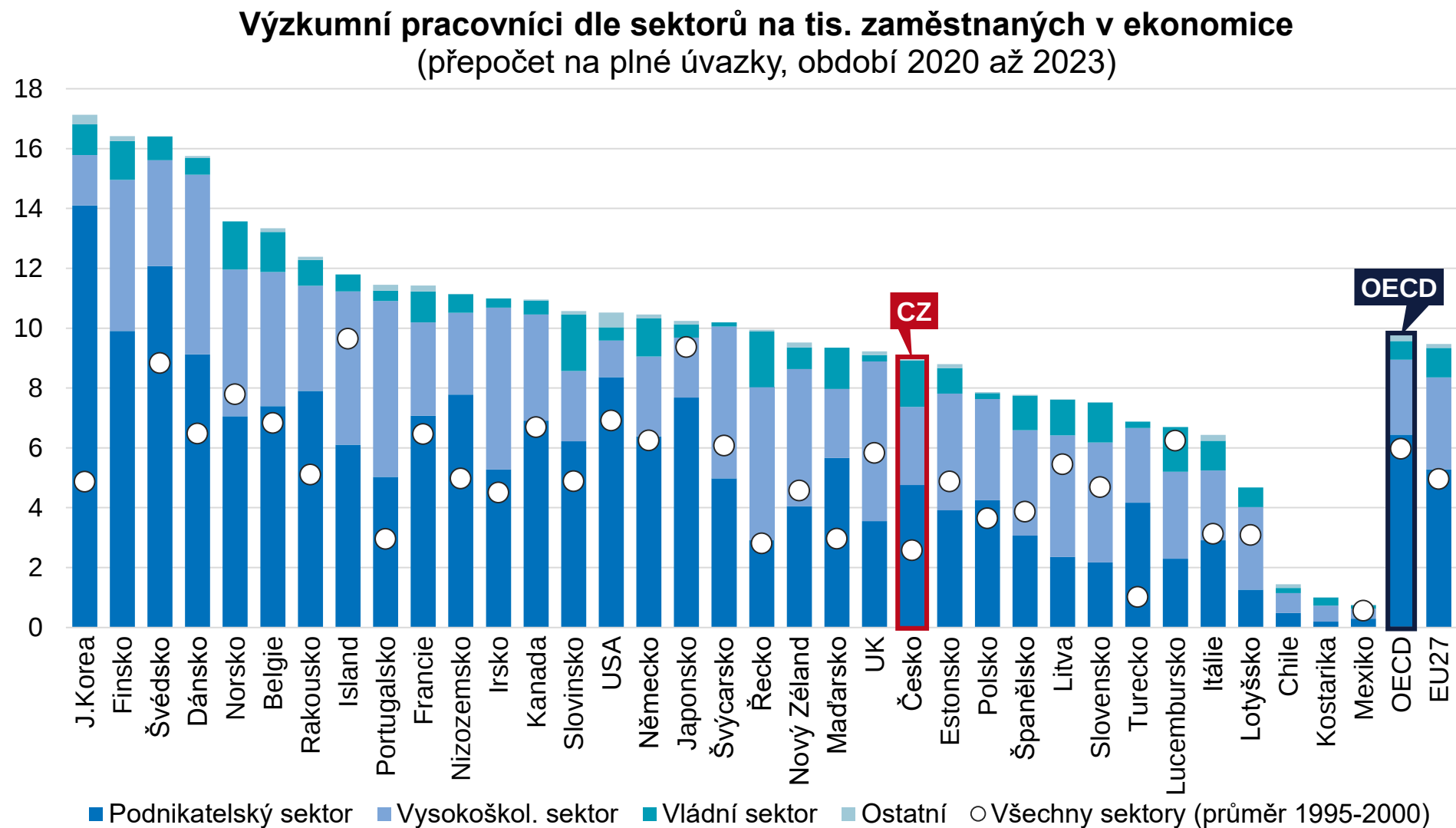
Výdaje na vědu a výzkum podle sektoru provádění (% HDP)
(průměr za období 2019 až 2023, v % HDP)

Zdroj: OECD

Výzkumní pracovníci

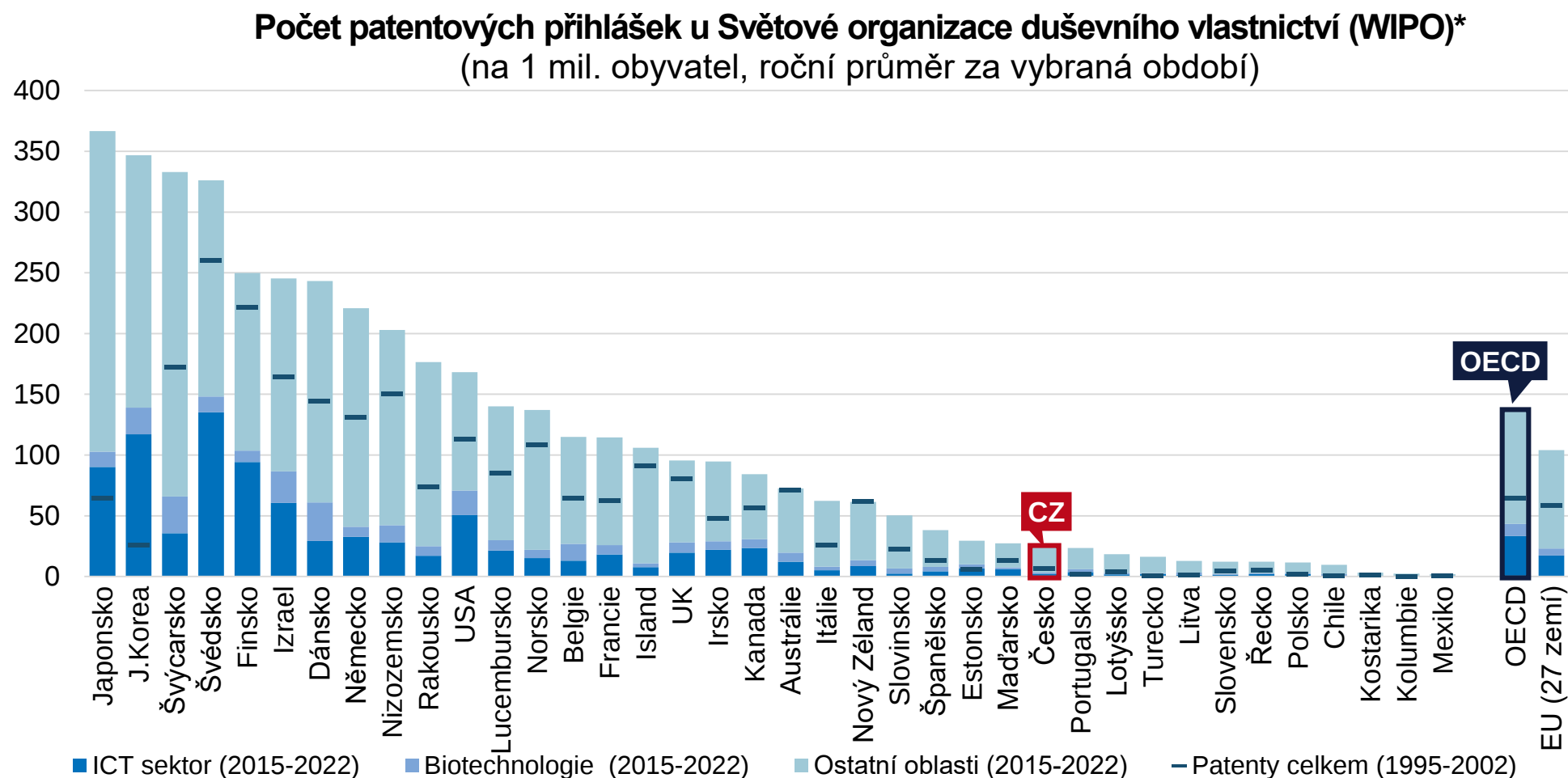
- Podíl výzkumníků na zaměstnanosti Česka rostl rychleji než v OECD či EU a jejich úrovni se v roce 2023 již těsně přiblížil.
- Počet výzkumníků v podnikatelském sektoru je v Česku stále relativně nižší. Skoro polovina jich působí v průmyslu, zejména v podnicích pod zahraniční kontrolou.
- Mezi tuzemskými výzkumníky mají menší podíl ženy a také cizinci, a to hlavně v podnicích.

Zdroj: OECD

Patentové přihlášky v zahraničí

- Mezi státy OECD jsou ve schopnosti generování patentů dlouhodobě značné rozdíly.
- Dominují asijské státy (i díky ICT), Evropu táhnou hlavně severské státy, Německo a Nizozemsko. Výrazně zaostávají latinskoamerické země.
- Česko dosahuje pětinové úrovně průměru OECD a čtvrtinové EU. I přes mírný růst patentových přihlášek se jeho pozice v rámci OECD nemění.

*Jde o přihlášky pokryté Smlouvou o patentové spolupráci (PCT). Ta pomáhá žadatelům při hledání mezinárodní patentové ochrany pro jejich vynálezy, pomáhá patentovým úřadům s rozhodováním o udělení patentu. Podáním jedné mezinárodní patentové přihlášky u WIPO v rámci PCT mohou žadatelé současně požádat o ochranu vynálezu ve velkém počtu zemí na světě (aktuálně více než 150).
Zdroj: OECD

Shrnutí

- Reálná produktivita práce se v Česku za 30 let téměř zdvojnásobila a podařilo se tak částečně stáhnout náskok starších členských zemí. Česko na přelomu tisíciletí vsadilo na příliv zahraničních investic, které se zaměřovaly na exportní odvětví.
- Zahraniční kapitál ale znamená vysoké odlivy zisků – ty v poměru k HDP patří k nejvyšším mezi zeměmi OECD.
- Za posledních 30 let posílila zaměstnanost a zároveň Česko získalo pozici země s výjimečně nízkou mírou nezaměstnanosti.
- Předpokladem pro úspěšnou modernizaci Česka je nová podoba vzdělávacího systému, který je zatím zaměřen na střední odborné školství. Nezbytný je i důraz na celoživotní vzdělávání
- Firmy pod zahraniční kontrolou mají klíčovou roli ve zdrojích financování vědy a výzkumu, který je hlavním předpokladem k obnovení růstu produktivity. Celkové výdaje na vědu a výzkum v poměru k HDP dlouhodobě zaostávají za průměrem OECD.